

Социологическа програма

Работата на Социологическата програма през 2017 г. се фокусира върху интеграцията на мигранти, социалното включване на уязвими групи, трафика на хора и превенцията на водещата до тероризъм радикализация.

- **Интеграция на мигранти и социално включване на уязвими групи.** Социологическата програма продължи работата си върху оценката и идентифицирането на ефективни политики за социалното включване на уязвими групи в България и ЕС. Извършени бяха оценки на потребностите от обучения за ориентация и интеграция на лица, получили международна закрила, насочени специално към жени, и бяха набелязани работещите решения в тази сфера. Беше започната работа по идентифициране пропуските по отношение на достъпа до мерки в рамките на европейската инициатива „Гаранция за младежта“ на младежи от ромски произход в България, Унгария и Румъния. През 2017 г. Центърът за изследване на демокрацията стана член на Консултативния форум на Европейската служба за подкрепа в областта на убежището (EASO).
- **Противодействие на трафика на хора.** Проучена бе употребата на интернет в процесите на трафик на хора и каналджийство на незаконни мигранти. Осъществен бе анализ на ролята на интернет и мобилните приложения във фазите на набиране на жертви и тяхната експлоатация в процесите на трафик на хора и каналджийство.
- **Превенция на радикализацията, водеща до тероризъм.** На базата на разработени от Центъра методологически инструменти за идентификация на рисковете от радикализация бе направен преглед и консултация на доклад относно национално представително изследване на радикализацията в Йордания.
- **Мониторинг на миграционните процеси.** Социологическата програма имаше водеща роля в разработването и пилотното прилагане на унифицирани стандарти за независим мониторинг на принудителното връщане на мигранти в България.

I. Интеграция на мигранти и социално включване на уязвими групи

Предвид нарастващия поток от бежанци към Европа е особено важно да се предложат и предприемат практически действия за запълване на

празните в системите за прием и интеграция на мигранти и бежанци в страните – членки на ЕС. Във връзка с предизвикателствата на миграционната криза, Центърът за изследване на демокрацията проведе международно изследване на тема „[Проучване на потребностите от обучение за прием](#)

Обсъждане на пропуските при информирането и обучението на лицата, получили международна закрила, на експертен семинар в София, 30 март 2017 г.

и интеграция на лица, получили международна закрила, и на механизмите за осъществяване на обучение в пет държави – членки на ЕС”. Изследването идентифицира нуждите от информация и обучение, и анализира пропуските в системите за прием и интеграция в България, Гърция, Италия, Малта и Испания. Сравнителният анализ на ситуацията в петте държави спомогна за идентифицирането на решения, успешно прилагани в Италия и Испания, които могат да се използват в България, Гърция и Малта – страни, в които обучителните модули за ориентация и интеграция са все още в процес на разработка.

Инициативата се осъществява от седем изследователски института и центрове за търсещи убежище лица в изброените пет държави, които в рамките на две учебни посещения в ита-

лиански и испански институции за подпомагане на търсещите убежище обмениха знания и опит в сферата на интеграционните обучения.

Между 2013 и 2016 г. страните – членки на ЕС стартираха изпълнението на инициативата „Гаранция за младежта”, насочена към младежи, които не работят, не учат и не се обучават. Както в България, така и в Унгария и в Румъния, съществена част от младежите в подобна ситуация са от ромски общности. С цел засилване на ефекта от програмата на регионално, национално и местно равнище, и с оглед насърчаването на приобщаващи услуги от страна на общините и прилагане на дългосрочни реформи, водещи към подобряване живота на ромските младежи, Социологическата програма, заедно с партньорите си от Будапещенския институт и Румънския център

Посещение в Транзитния бежански център „Стадерини“ в Рим, 17 май 2017 г.

за европейски политики, ромските организации „Свят без граници“, България и REDI, Румъния, **дискутираха** методологията на изследването „Улесняване на достъпа на ромски младежи в България, Унгария и Румъния до мерки по програма „Гаранция за младежта“, както и стратегията за разпространение на неговите резултати.

Хомофобията и неравноправното третиране на ЛГБТИ хората все още са широко разпространени в Европейския съюз. Индикаторите за равнището им в отделните държави членки се различават и в някои държави положението е привидно по-добро, но данните сочат, че пълно равенство за тази група не е постигнато в нито

Дискусия върху методологията на международното изследване в София, 27 септември 2017

една от тях. България е една от страните, в които ситуацията е най-неблагоприятна. Според Годишния обзор на правата на ЛГБТИ в Европа за 2016 г., разработен от ИЛГА-Европа, в който се демонстрира степента на зачитане на човешките права на ЛГБТИ хората в ЕС, резултатът на България е 24 % (като 100 % означава „пълно зачитане на правата“, а 0 % – „нарушения на правата, дискриминация“). С цел промяна на отношението към ЛГБТИ общността, Центърът за изследване на демокрацията разработи методология за национално проучване на положението на еднополовите двойки с признат статут в държава – членка на ЕС, които пребивават временно или живеят в България. След провеждане на проучването ще бъде изготвена стратегия за повишаване на информираността на свързаните институции и на широката общественост.

II. Трафик на хора

През 2017 г. Центърът за изследване на демокрацията продължи сътрудничеството си с Университета в Тренто, Италия, и Университета „Тийсайд“, Великобритания, по проучване **ролята на интернет в процесите на трафик на хора и на каналджийството**. Чрез методи като дълбочинни интервюта, проучване на публикации в интернет и онлайн анкети сред потребители на уебсайтове за предлагане на работа и за запознанства бе направен анализ на ролята на интернет при фазите на набиране и експлоатация на жертви на трафик и каналджийство. Резултатите от изследването бяха публикувани в [национален доклад](#) и представени на [национален семинар](#).

В семинара, проведен на 22 март 2017 г., участваха представители на правоприлагащите органи и неправи-

*Семинар „Трафик на хора и каналджийство – новите предизвикателства“,
София, 22 март 2017 г.*

телствените организации, които бяха информирани за резултатите, обсъдиха ги и дадоха препоръки за противодействие на трафика на хора и каналджийството, осъществявани с помощта на интернет. Бяха разгледани и възможни стратегии за разработване на решения на проблема, базирани на интернет и новите технологии, и на възможни превантивни дейности.

III. Радикализация, водеща до тероризъм

Социологическата програма, съвместно с програма „Сигурност“, продължи да работи в областта на **радикализацията и инструментите за мониторинг на явленията в Югоизточна и Централна Европа**. Центърът, съвместно с ELIAMEP, Гърция, и Центъра по политика за сигурност на Карловия университет, Чехия, анализира

ха основните нужди в сферата на противодействието на радикализацията и разработиха два методологически инструмента за мониторинг на рисковете: **„Мониторинг на рисковете от радикализация“** и **„Ситуационна оценка на тенденциите в екстремизма“**. Двете методологии са предназначени да улеснят извършването на оценка на риска от радикализация и екстремизъм от страна на разузнавателните и правоприлагащи институции. Те са новаторски инструменти, които предлагат методологическа рамка за разбиране на процесите и проявленията на радикализация и рисковете от възникването ѝ в България. Докладите са незаменимо ръководство за служители от правоприлагащите органи и експерти от неправителствения сектор и академичната общност, ангажирани с наблюдението или превенцията на радикализацията и екстремизма. Ръководството за изготвяне на

Кръгла маса „Рискове от радикализация и екстремизъм в България: към по-ефективни инструменти за извършване на диагностика и оценка“, София, 28 февруари 2017 г.

Кръгла маса „Мониторинг на радикализацията в Централна и Югоизточна Европа: практически инструменти за оценка на риска в подкрепа на по-ефективни политики в ЕС“, Брюксел, 23 февруари 2017 г.

ситуационни оценки на тенденциите на екстремизма има за цел да акцентира върху нуждата от изграждане на система за събиране и анализ на данни в България. Методологията за разбиране, оценка и мониторинг на рисковете от радикализация може да послужи като основа за дебат между институциите по отношение на това какви индикатори за наблюдение на риска и радикализацията следва да се разработят в страната.

На национално равнище двете методологии бяха представени на кръгла маса, проведена през февруари 2017 г. в Академията на Министерството на вътрешните работи с участието на експерти от МВР, Главна дирекция „Национална полиция“, Държавна агенция „Национална сигурност“, Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“, Института по психология и др.

Проведена бе и кръгла маса с участието на ключови експерти и представители на европейски институции, която се състоя в Брюксел, през февруари 2017 г. Събитието бе организирано съвместно с Центъра за европейска политика, където бяха обсъдени основни препоръки за мониторинг на интервенции в Югоизточна Европа. Бяха представени двата разработени от Центъра инструмента, както и [CSD Policy Brief No. 68: Мониторинг на радикализацията и екстремизма](#).

Центърът за изследване на демокрацията успя да изгради репутация на значим европейски изследователски институт по въпросите на радикализацията, като през 2017 г. осъществи консултации в тази сфера и извън Европа.

IV. Мониторинг на миграционните процеси

През 2017 г. Социологическата програма, съвместно със СиВиЕс – България, продължи работа по разработване и пилотно прилагане на унифицирани стандарти за мониторинг на принудителното връщане, чрез които да съдейства на българското правителство за възприемането на общи стандарти и процедури за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни в съответствие с основните права на извежданите лица и с Директива 2008/115/ЕО.

В резултат на инициативата бяха разработени Проект на Стандарти за наблюдение на принудителното връщане и гарантиране зачитането на основните права и свободи на граждани на трети страни, спрямо които се

прилага процедура за принудително връщане. В хода на мониторинговите мисии, Центърът започна изготвянето и усъвършенстването на механизми за сътрудничество между правителството и гражданския сектор в областта на независимото наблюдение на принудителното връщане.

След проучване на практиките за принудително връщане в държавите – членки на ЕС и консултации с работещите в областта институции, както и въз основа на предварително обучение на експерти, наблюдаващи мисии по извеждане на лица от страната, Социологическата програма разработи Проект на Стандарти за наблюдение на принудителното връщане. Понастоящем те биват апробирани посредством извършването на наблюдения на операции по принудително връщане.

Среща със Съвета на омбудсмана на Австрия, Виена, 8 март 2017 г.